

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 11ης Νοεμβρίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας σε ποινικές υποθέσεις – Άρθρο 14 – Προσφυγή – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 47 – Έλλειψη μέσων ένδικης προστασίας εντός του κράτους μέλους εκδόσεως – Απόφαση διατάσσουσα έρευνα, κατάσχεση και εξέταση μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη»

Στην υπόθεση C-852/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *Spetsializiran nakazatelen sad* (ειδικό ποινικό δικαστήριο, Βουλγαρία), με απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Νοεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά του

Ivan Gavanozov

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα προέδρου του πρώτου τμήματος, J.-C. Bonichot και M. Safjan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil και την T. Machoníčoná,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. de Moustier, A. Daniel και N. Vincent,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον A. Giordano, avvocato dello Stato,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch και τις J. Schmoll και C. Leeb,

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη αρχικώς από τους I. Zaloguín και R. Troosters και στη συνέχεια από τους I. Zaloguín και M. Wasmeier,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Απριλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 4, και του άρθρου 14, παράγραφοι 1 έως 4, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1), καθώς και των άρθρων 7 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε κατά του Ivan Gavanozov, ο οποίος κατηγορείται ότι ηγείται εγκληματικής οργάνωσης και ότι διέπραξε φορολογικές παραβάσεις.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2014/41

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 6, 18, 19 και 22 της οδηγίας 2014/41 αναφέρουν τα εξής:
«(2) Σύμφωνα με το άρθρο 82 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, αρχή η οποία συστηματικώς χαρακτηρίζεται, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999 και εξής, ως ακρογωνιαίος λίθος της δικαστικής συνεργασίας επί ποινικών υποθέσεων στην Ένωση.

[...]

- (6) Βάσει του προγράμματος της Στοκχόλμης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10-11 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι θα πρέπει να δοθεί συνέχεια στη θέσπιση συνολικού συστήματος για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι τα υπάρχοντα μέσα σε αυτόν τον τομέα συνιστούν ένα κατακερματισμένο καθεστώς και ότι απαιτείται νέα προσέγγιση, που θα βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά θα λαμβάνει επίσης υπόψη την ευελιξία του παραδοσιακού συστήματος της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε συνεπώς ένα συνεκτικό σύστημα που θα αντικαταστήσει όλα τα υπάρχοντα νομοθετήματα στον συγκεκριμένο τομέα, περιλαμβανομένης της απόφασης-πλαίσιου 2008/978/ΔΕΥ το οποίο θα καλύπτει κατά το δυνατόν όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων και θα ορίζει προθεσμίες εκτέλεσης, θα περιορίζει δε όσο το δυνατόν περισσότερο τους λόγους άρνησης.

[...]

- (18) Όπως συμβαίνει και με άλλες νομικές πράξεις στον τομέα της αμοιβαίας αναγνώρισης, με την παρούσα οδηγία δεν μεταβάλλεται η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και στο Χάρτη [Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης]. Για να είναι σαφές το στοιχείο αυτό, θα πρέπει να εισαχθεί ειδική διάταξη στο κείμενο.
- (19) Η δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ένωση βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και σε τεκμήριο συμμόρφωσης των άλλων κρατών μελών με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ωστόσο το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό. Συνεπώς, εάν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση ερευνητικού μέτρου που περιέχεται στην [Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ)] θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση θεμελιώδους δικαιώματος του ενδιαφερομένου και ότι το κράτος μέλος εκτέλεσης θα παρέβαινε τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εκτέλεση της ΕΕΕ θα πρέπει να απορρίπτεται.

[...]

- (22) Τα ένδικα μέσα που δύνανται να ασκηθούν κατά μιας ΕΕΕ θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ισοδύναμα με τα προβλεπόμενα σε εγχώρια υπόθεση κατά του εκάστοτε ερευνητικού μέτρου. Σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη δυνατότητα άσκησης των ένδικων μέσων, μεταξύ άλλων ενημερώνοντας εγκαίρως κάθε ενδιαφερόμενο σχετικά με τις δυνατότητες και τους τρόπους αναζήτησης των ένδικων μέσων. Αν ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει αντιρρήσεις σχετικά με ΕΕΕ στο κράτος εκτέλεσης οι οποίες αφορούν τους ουσιαστικούς λόγους έκδοσης της ΕΕΕ, οι πληροφορίες σχετικά με την αμφισβήτηση θα πρέπει να διαβιβάζονται στην αρχή έκδοσης και το ενδιαφερόμενο μέρος να ενημερώνεται.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ) είναι δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους (“κράτος έκδοσης”) με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος (“κράτος εκτέλεσης”) για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων βάσει της παρούσας οδηγίας.

[...]

2. Τα κράτη μέλη εκτελούν όλες τις ΕΕΕ με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τηρουμένης της παρούσας οδηγίας.

[...]

4. Η παρούσα οδηγία δεν μεταβάλλει την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και νομικών αρχών, όπως κατοχυρώνονται στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων υπεράσπισης των προσώπων τα οποία υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, και δεν θίγει τις τυχόν υποχρεώσεις που βαρύνουν τις δικαστικές αρχές ως προς το θέμα αυτό.»

- 5 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:
- «Η ΕΕΕ μπορεί να εκδοθεί στις εξής διαδικασίες:
- α) ποινική διαδικασία που κινείται από δικαστική αρχή ή μπορεί να κινηθεί ενώπιόν της για ποινικό αδίκημα βάσει της νομοθεσίας του κράτους έκδοσης·
- [...]».
- 6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:
- «Μια ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η αρχή έκδοσης κρίνει ότι πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:
- α) η έκδοση της ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας του άρθρου 4, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου· και
- β) το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.»
- 7 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 ορίζει τα ακόλουθα:
- «Η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου ΕΕΕ διαβιβασθείσα κατά την παρούσα οδηγία και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί ένα εκ των λόγων μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή ένα εκ των λόγων αναβολής κατά την παρούσα οδηγία.»
- 8 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:
- «Με την επιφύλαξη του άρθρου 1 παράγραφος 4, η αναγνώριση ή η εκτέλεση μιας ΕΕΕ μπορεί να απορριφθεί από την αρχή εκτέλεσης όταν:
- [...]
- στ) υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση του ερευνητικού μέτρου που αναφέρεται στην ΕΕΕ θα ήταν ασύμβατη με τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 6 ΣΕΕ και το Χάρτη·
- [...]».
- 9 Το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:
- «1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι για τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ είναι διαθέσιμα ένδικα μέσα ισοδύναμα με αυτά που προβλέπονται σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.
2. Οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση της ΕΕΕ μπορούν να προσβληθούν μόνο με ένδικο μέσο ενώπιον του κράτους έκδοσης, με την επιφύλαξη των διασφαλίσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο κράτος εκτέλεσης.

3. Εφόσον δεν υπονομεύεται η ανάγκη διασφάλισης της εμπιστευτικότητας μιας έρευνας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 1, οι αρχές έκδοσης και εκτέλεσης λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα, ώστε να εξασφαλιστεί ότι παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες άσκησης των ένδικων μέσων βάσει του εθνικού δικαίου όταν προσήκει η εφαρμογή τους και σε χρόνο κατάλληλο ώστε να είναι εφικτή η αποτελεσματική τους άσκηση.

4. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα χρονικά όρια για την άσκηση ένδικου μέσου είναι ίδια με αυτά που προβλέπονται σε παρόμοιες εγχώριες υποθέσεις και εφαρμόζονται με τρόπο που εγγυάται τη δυνατότητα αποτελεσματικής άσκησης των εν λόγω ένδικων μέσων από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

[...]

10 Το άρθρο 24 της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Εάν πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης πρέπει να εξεταστεί ως μάρτυρας ή πραγματογνώμονας από τις αρμόδιες αρχές του κράτους έκδοσης, η αρχή έκδοσης μπορεί να εκδώσει ΕΕΕ για την εξέταση του μάρτυρα ή του πραγματογνώμονα με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση, όπως προβλέπεται στις παραγράφους 5 έως 7.

[...]

7. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι εφαρμόζεται το εθνικό του δίκαιο ως αν η εξέταση να διενεργείται στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας, όποτε εξετάζεται ένα πρόσωπο στο έδαφός του σύμφωνα με το παρόν άρθρο και αρνείται να καταθέσει όπως υποχρεούται, ή δεν καταθέτει την αλήθεια».

Το βουλγαρικό δίκαιο

11 Το άρθρο 107, παράγραφος 2, του nakazatelno protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας, DV αριθ. 86 της 28ης Οκτωβρίου 2005), ως είχε κατά τον χρόνο των περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: ΝΡΚ), ορίζει τα ακόλουθα:

«Το δικαστήριο διατάσσει τη διεξαγωγή αποδείξεων κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων και με δική του πρωτοβουλία όταν αυτό επιβάλλεται προκειμένου να διαπιστωθεί η αντικειμενική αλήθεια.»

12 Το άρθρο 117 του ΝΡΚ προβλέπει τα ακόλουθα:

«Με μαρτυρίες είναι δυνατόν να αποδειχθούν όλα τα πραγματικά περιστατικά που παρατήρησε ο μάρτυρας και τα οποία συμβάλλουν στη διαπίστωση της αντικειμενικής αλήθειας.»

13 Το άρθρο 161, παράγραφος 3, του ΝΡΚ έχει ως εξής:

«Στις δικαστικές διαδικασίες, έρευνα και κατάσχεση διενεργούνται κατόπιν αποφάσεως του επιληφθέντος της υποθέσεως δικαστηρίου.»

14 Το άρθρο 341, παράγραφος 3, του ΝΡΚ ορίζει τα ακόλουθα:

«Όλες οι λοιπές διατάξεις και διαταγές δεν υπόκεινται σε έλεγχο ενώπιον ανώτερου δικαστηρίου, εκτός από την καταδικαστική απόφαση.»

- 15 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, του *zakon za evropeyskata zapoved za razsledvane* (νόμου περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, DV αριθ. 16 της 20ής Φεβρουαρίου 2018) ορίζει τα εξής:

«Η αρμόδια αρχή του άρθρου 5, παράγραφος 1, προβαίνει στην έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας κατόπιν κατά περίπτωση εξετάσεως, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας είναι αναγκαία και προσήκουσα για την εξυπηρέτηση του σκοπού της ποινικής διαδικασίας, χωρίς να παραβλέπονται τα δικαιώματα του υπόπτου ή του κατηγορούμενου.

2. Τα ερευνητικά και λοιπά διαδικαστικά μέτρα για τα οποία εκδίδεται ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μπορούν να εφαρμόζονται σε ανάλογες περιπτώσεις υπό τους αυτούς όρους βάσει του βουλγαρικού δικαίου.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Ο Ι. Gavanozov διώκεται στη Βουλγαρία για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση συσταθείσα με σκοπό τη διάπραξη φορολογικών παραβάσεων.
- 17 Ειδικότερα, θεωρείται ύποπτος ότι εισήγαγε στη Βουλγαρία, μέσω εικονικών επιχειρήσεων, ζάχαρη προέλευσης άλλων κρατών μελών, την οποία προμηθεύονταν, μεταξύ άλλων, από εταιρία εγκατεστημένη στην Τσεχική Δημοκρατία και εκπροσωπούμενη από τον Υ, καθώς και ότι στη συνέχεια πώλησε τη ζάχαρη αυτή στη βουλγαρική αγορά χωρίς να καταβάλει ούτε να εκκαθαρίσει τον φόρο προστιθεμένης αξίας (ΦΠΑ), προσκομίζοντας ανακριβή έγγραφα κατά τα οποία η εν λόγω ζάχαρη φερόταν ότι είχε εξαχθεί στη Ρουμανία.
- 18 Στο πλαίσιο αυτό, το *Spetsializiran nakazatelen sad* (ειδικό ποινικό δικαστήριο, Βουλγαρία) αποφάσισε, στις 11 Μαΐου 2017, να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, ζητώντας από τις τσεχικές αρχές να προβούν σε έρευνες και κατασχέσεις τόσο στις εγκαταστάσεις της εν λόγω εταιρίας, με έδρα την Τσεχική Δημοκρατία, όσο και στην κατοικία του Υ, καθώς και να εξετάσουν με εικονοτηλεδιάσκεψη τον Υ ως μάρτυρα.
- 19 Μετά την έκδοση της εντολής, το ως άνω δικαστήριο, κάνοντας λόγο για δυσχέρειες σχετικές με τη συμπλήρωση της ενότητας I του εντύπου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Α της οδηγίας 2014/41, με τίτλο «Ένδικα μέσα», υπέβαλε ερώτημα στο Δικαστήριο επί της ερμηνείας διαφόρων διατάξεων της ως άνω οδηγίας.
- 20 Λαμβανομένης υπόψη, ιδίως, της απαντήσεως που έδωσε το ίδιο δικαστήριο σε αίτημα παροχής πληροφοριών το οποίο του απηύθυνε το Δικαστήριο, το τελευταίο έκρινε, στη σκέψη 38 της αποφάσεως της 24ης Οκτωβρίου 2019, *Gavanozov* (C-324/17, EU:C:2019:892), ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με την ενότητα I του εντύπου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Α της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι η δικαστική αρχή κράτους μέλους δεν οφείλει, κατά την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, να αναφέρει, στην ενότητα αυτή τα ένδικα μέσα που προβλέπονται ενδεχομένως στο κράτος μέλος της αρχής αυτής κατά της έκδοσης τέτοιας εντολής.

- 21 Στην απόφασή του περί υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο) επισημαίνει ότι το βουλγαρικό δίκαιο δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά των αποφάσεων που διατάσσουν τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως ή τη διοργάνωση εξετάσεων μαρτύρων, αλλά ούτε και κατά της εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.
- 22 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το βουλγαρικό δίκαιο αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης και, στην περίπτωση αυτή, αν το ίδιο μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας με αντικείμενο τέτοια μέτρα έρευνας.
- 23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Spetsializiran nakazatelen sad (ειδικό ποινικό δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Είναι συμβατή με το άρθρο 14, παράγραφοι 1 έως 4, το άρθρο 1, παράγραφος 4, και τις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 22 της οδηγίας 2014/41, καθώς και με το άρθρο 47 και το άρθρο 7 του Χάρτη, σε συνδυασμό με το άρθρο 13 και το άρθρο 8 της [Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στο Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: “ΕΣΔΑ”)], εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει ένδικο μέσο που να καθιστά δυνατή την προσβολή ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διεξαγωγή έρευνας σε κατοικία και σε επαγγελματικές εγκαταστάσεις, την κατάσχεση ορισμένων αντικειμένων και την εξέταση μάρτυρα;
- 2) Είναι, υπό αυτές τις περιστάσεις, δυνατή η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ’ ουσίαν, αν το άρθρο 1, παράγραφος 4, και το άρθρο 14, παράγραφοι 1 έως 4, της οδηγίας 2014/41, ερμηνευόμενα με γνώμονα τις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 22 της οδηγίας αυτής, καθώς και τα άρθρα 7 και 47 του Χάρτη σε συνδυασμό με τα άρθρα 8 και 13 της ΕΣΔΑ, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας που δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξέταση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη.
- 25 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, ότι για τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας είναι διαθέσιμα ένδικα μέσα ισοδύναμα με αυτά που προβλέπονται σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.
- 26 Καίτοι η εν λόγω διάταξη, εξεταζόμενη με γνώμονα την αιτιολογική σκέψη 22 της οδηγίας αυτής, προβλέπει μια γενική υποχρέωση των κρατών μελών να φροντίζουν ώστε να υφίστανται μέσα ένδικης προστασίας τουλάχιστον ισοδύναμα με εκείνα που προβλέπονται στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας υποθέσεως και ως προς τα ερευνητικά μέτρα που προσδιορίζονται στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας [πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien

(Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής), C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 60], δεν απαιτεί να προβλέπουν τα κράτη μέλη συμπληρωματικά μέσα ένδικης προστασίας σε σχέση με τα υφιστάμενα στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας υποθέσεως.

- 27 Περαιτέρω, μια τέτοια απαίτηση δεν προκύπτει ούτε από το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, το οποίο διευκρινίζει απλώς ότι οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας μπορούν να προσβληθούν μόνο με ένδικο μέσο ασκούμενο εντός του κράτους έκδοσης.
- 28 Συναφώς, υπενθυμίζεται επίσης ότι τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, είναι υποχρεωμένα να εξασφαλίζουν την τήρηση του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής που προβλέπεται στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο επαναλαμβάνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας [απόφαση της 15ης Απριλίου 2021, État belge (Στοιχεία μεταγενέστερα της απόφασης μεταφοράς), C-194/19, EU:C:2021:270, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 29 Δεδομένου όμως ότι η διαδικασία εκδόσεως και εκτελέσεως μιας ευρωπαϊκής εντολής έρευνας διέπεται από την οδηγία 2014/41, η διαδικασία αυτή συνιστά μια τέτοια εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, συνεπαγόμενη τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 47 του Χάρτη (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Μαΐου 2017, Berlioz Investment Fund, C-682/15, EU:C:2017:373, σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 30 Το τελευταίο αυτό άρθρο ορίζει, στο πρώτο εδάφιο, ότι κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο αυτό.
- 31 Όσον αφορά, πρώτον, την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως, πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοια μέτρα συνιστούν επέμβαση στο δικαίωμα κάθε προσώπου στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Επιπλέον, η κατάσχεση ενδέχεται να συνιστά παράβαση του άρθρου 17, παράγραφος 1, του Χάρτη, που αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε προσώπου να είναι κύριος των νομίμως κτηθέντων αγαθών του, να τα χρησιμοποιεί, να τα διαθέτει και να τα κληροδοτεί.
- 32 Κατά συνέπεια, κάθε πρόσωπο που επιθυμεί να επικαλεστεί την προστασία που του παρέχουν οι διατάξεις αυτές στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως πρέπει να έχει δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη.
- 33 Το δικαίωμα αυτό σημαίνει κατ' ανάγκην ότι τα πρόσωπα τα οποία αφορούν τέτοια μέτρα έρευνας θα έχουν στη διάθεσή τους πρόσφορα μέσα ένδικης προστασίας συνεπαγόμενα τη δυνατότητα, αφενός, να αμφισβητήσουν το σύννομο και την αναγκαιότητα των εν λόγω μέτρων καθώς και, αφετέρου, να ζητήσουν κατάλληλη επανόρθωση αν τα μέτρα αυτά διατάχθηκαν ή εκτελέστηκαν παρανόμως. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να προβλέπουν στην εσωτερική έννομη τάξη τους τα αναγκαία προς τούτο μέσα ένδικης προστασίας.

- 34 Επιπλέον, η ως άνω ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη αντιστοιχεί σε εκείνη του άρθρου 13 της ΕΣΔΑ την οποία δέχθηκε το ΕΔΔΑ με τη νομολογία του. Πράγματι, από τη νομολογία του ΕΔΔΑ απορρέει ότι, δυνάμει της τελευταίας αυτής διατάξεως, που αντιστοιχεί, κατ' ουσίαν στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, τα άτομα τα οποία αφορά έρευνα και κατάσχεση πρέπει να έχουν πρόσβαση σε διαδικασία που να τους παρέχει τη δυνατότητα αμφισβητήσεως του σύννομου χαρακτήρα και της αναγκαιότητας πραγματοποιηθείσας έρευνας και κατασχέσεως και να ζητήσουν κατάλληλη διόρθωση, αν τα μέτρα αυτά διατάχθηκαν ή εκτελέστηκαν παρανόμως (πρβλ. αποφάσεις του ΕΔΔΑ, της 22ας Μαΐου 2008, *Piia Stefanov κατά Βουλγαρίας*, CE:ECHR:2008:0522JUD006575501, § 59, της 31ης Μαρτίου 2016, *Stoyanov κ.λπ. κατά Βουλγαρίας*, CE:ECHR:2016:0331JUD005538810, § 152 έως 154, και της 19ης Ιανουαρίου 2017, *Rosevini κατά Βουλγαρίας*, CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, § 84 έως 86).
- 35 Εξάλλου, το δικαίωμα του ενδιαφερομένου να αμφισβητήσει το σύννομο και την αναγκαιότητα των ως άνω μέτρων συνεπάγεται ότι το πρόσωπο αυτό πρέπει να έχει δικαίωμα προσφυγής κατά της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας η οποία διατάσσει την εκτέλεση των εν λόγω μέτρων.
- 36 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 ορίζει την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας ως δικαστική απόφαση την οποία εκδίδει ή επικυρώνει δικαστική αρχή κράτους μέλους με σκοπό την εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων σε άλλο κράτος μέλος για τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων βάσει της οδηγίας αυτής.
- 37 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας, τα κράτη μέλη εκτελούν όλες τις ευρωπαϊκές εντολές έρευνας με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και τηρουμένης της οδηγίας αυτής.
- 38 Ακόμη, από το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 προκύπτει ότι η αρχή εκτέλεσης αναγνωρίζει άνευ ετέρου ευρωπαϊκή εντολή έρευνας διαβιβασθείσα σύμφωνα με την οδηγία αυτή και μεριμνά για την εκτέλεσή της κατά τον ίδιο τρόπο και διαδικασία ως εάν επρόκειτο για ερευνητικό μέτρο διαταχθέν από αρχή του κράτους εκτέλεσης, εκτός αν η αρχή αυτή αποφασίζει να επικαλεσθεί έναν εκ των λόγων μη αναγνώρισης ή μη εκτέλεσης ή έναν εκ των λόγων αναβολής κατά την εν λόγω οδηγία.
- 39 Από τα ως άνω στοιχεία προκύπτει ότι, στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, τα μέτρα έρευνας διατάσσονται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εκδόσεως και εκτελούνται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εκτέλεσεως, οι οποίες, κατ' αρχήν, υποχρεούνται να αναγνωρίζουν άνευ ετέρου ευρωπαϊκή εντολή έρευνας διαβιβασθείσα σύμφωνα με την οδηγία 2014/41.
- 40 Επιπλέον, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/41, οι ουσιαστικοί λόγοι για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας μπορούν να προσβληθούν μόνο με ένδικο μέσο ασκούμενο εντός του κράτους μέλους εκδόσεως.
- 41 Επομένως, για να μπορούν να ασκούν λυσιτελώς το διασφαλιζόμενο στο άρθρο 47 του Χάρτη δικαίωμά τους τα πρόσωπα τα οποία αφορά η εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας που εκδόθηκε ή επικυρώθηκε από δικαστική αρχή του κράτους μέλους αυτού και που έχει ως αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως, εναπόκειται στο εν λόγω κράτος μέλος να μεριμνά ώστε τα ως άνω πρόσωπα να έχουν δυνατότητα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου του ίδιου κράτους μέλους η οποία να τους παρέχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν την αναγκαιότητα και το σύννομο της αποφάσεως αυτής, τουλάχιστον ως προς τους ουσιαστικούς λόγους στους οποίους στηρίχθηκε η έκδοση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

- 42 Όσον αφορά, δεύτερον, την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 24, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 προβλέπει ότι, εάν ένα πρόσωπο το οποίο βρίσκεται στο έδαφος του κράτους μέλους εκτέλεσης πρέπει να εξεταστεί ως μάρτυρας ή πραγματογνώμονας από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους έκδοσης, η αρχή έκδοσης μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας για την εξέταση του μάρτυρα ή του πραγματογνώμονα με εικονοτηλεδιάσκεψη ή άλλου είδους οπτικοακουστική μετάδοση, όπως προβλέπεται στις παραγράφους 5 έως 7.
- 43 Το άρθρο 24, παράγραφος 7, της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει ότι, όποτε εξετάζεται ένα πρόσωπο στο έδαφος του σύμφωνα με το άρθρο αυτό και αρνείται να καταθέσει, όπως υποχρεούται, ή δεν καταθέτει την αλήθεια, κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει ότι εφαρμόζεται το εθνικό του δίκαιο ως εάν η εξέταση διενεργείτο στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας.
- 44 Επομένως, η άρνηση καταθέσεως στο πλαίσιο εκτελέσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες για τον ενδιαφερόμενο βάσει των προβλεπόμενων προς τον σκοπό αυτόν από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτελέσεως. Ειδικότερα, το ως άνω πρόσωπο θα μπορεί να αναγκαστεί να εμφανιστεί προς εξέταση και να υποχρεωθεί να απαντήσει στις ερωτήσεις που θα του τεθούν στο πλαίσιο αυτό επ' απειλή κυρώσεων.
- 45 Κατά πάγια νομολογία, όμως, η προστασία έναντι επεμβάσεων της δημόσιας εξουσίας στην ιδιωτική σφαίρα ενός προσώπου, φυσικού ή νομικού, οι οποίες είναι αυθαίρετες ή δυσανάλογα επαχθείς συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 16ης Μαΐου 2017, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 46 Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι κάθε πρόσωπο δύναται να επικαλεσθεί την ως άνω προστασία, ως δικαίωμα διασφαλιζόμενο από το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, προκειμένου να προσβάλει δικαστικώς βλαπτική για το ίδιο πράξη, όπως είναι μια απόφαση με την οποία διατάσσεται η παροχή πληροφοριών ή κάποια κύρωση επιβληθείσα λόγω μη τηρήσεως της διαταγής αυτής [πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *État luxembourgeois* (Δικαίωμα προσφυγής κατά αιτήματος παροχής πληροφοριών σε φορολογικά θέματα), C-245/19 και C-246/19, EU:C:2020:795, σκέψη 58 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 47 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη είναι ικανή να βλάψει τον ενδιαφερόμενο και ότι αυτός πρέπει, ως εκ τούτου, να έχει στη διάθεσή του μέσο ένδικης προστασίας κατά της εν λόγω αποφάσεως, σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη.
- 48 Πάντως, τα δικαστήρια του κράτους μέλους εκτελέσεως δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, της οδηγίας 2014/41, να εξετάσουν τους ουσιαστικούς λόγους ευρωπαϊκής εντολής έρευνας που διατάσσει τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη.
- 49 Επομένως, εναπόκειται στο κράτος μέλος εκδόσεως να μεριμνά ώστε κάθε πρόσωπο στο οποίο επιβλήθηκε υποχρέωση να παρουσιαστεί να καταθέσει ως μάρτυρας ή να απαντήσει στις ερωτήσεις που θα του τεθούν κατά τη διάρκεια μιας τέτοιας εξέτασης στο πλαίσιο εκτελέσεως

ευρωπαϊκής εντολής έρευνας να διαθέτει δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους αυτού που να του παρέχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει, τουλάχιστον, τους ουσιαστικούς λόγους στους οποίους στηρίζεται η έκδοση της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

- 50 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 7, της οδηγίας αυτής και το άρθρο 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας η οποία δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας έχουσας ως αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 51 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 1, παράγραφος 4, και το άρθρο 14, παράγραφοι 1 έως 4, της οδηγίας 2014/41, ερμηνευόμενα με γνώμονα τις αιτιολογικές σκέψεις 18 και 22 της οδηγίας αυτής, καθώς και τα άρθρα 7 και 47 του Χάρτη, ερμηνευόμενα σε συνδυασμό με τα άρθρα 8 και 13 της ΕΣΔΑ, έχουν την έννοια ότι εμποδίζουν την εκ μέρους της αρμόδιας αρχής κράτους μέλους έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως, καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη, όταν η κανονιστική ρύθμιση του κράτους μέλους αυτού δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως μιας τέτοιας ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.
- 52 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/41 εξαρτά την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας από την τήρηση δύο προϋποθέσεων. Αφενός, η εν λόγω έκδοση πρέπει να είναι απαραίτητη και αναλογική σε σχέση με τους σκοπούς της διαδικασίας του άρθρου 4 της οδηγίας αυτής, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή του κατηγορουμένου. Αφετέρου, το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπει η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας πρέπει να μπορούν να διατάσσονται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.
- 53 Ασφαλώς, η διάταξη αυτή δεν αναφέρει τη συνεκτίμηση, κατά την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, των δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία αφορούν τα μέτρα που προσδιορίζει η εν λόγω απόφαση πέραν του υπόπτου ή του κατηγορουμένου.
- 54 Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι, μεταξύ άλλων, από τις αιτιολογικές σκέψεις 2, 6 και 19 της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας αποτελεί εργαλείο το οποίο εντάσσεται στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 82, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και η οποία θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Η αρχή αυτή, η οποία αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, στηρίζεται με τη σειρά της στην αμοιβαία εμπιστοσύνη καθώς και στο μαχητό τεκμήριο ότι τα λοιπά κράτη μέλη τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα [πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Πλαστογραφημένες εντολές πληρωμής), C-584/19, EU:C:2020:1002, σκέψη 40)].

- 55 Στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικής με ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, η διασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί, κατά πρώτο λόγο, ευθύνη του κράτους μέλους εκδόσεως του εντάλματος, το οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι τηρεί το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, ότι σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζει το δίκαιο αυτό (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2018, Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, σκέψη 50).
- 56 Εντούτοις, η αδυναμία αμφισβητήσεως, εντός του κράτους μέλους εκδόσεως, της αναγκαιότητας και του συννόμου ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη, τουλάχιστον έναντι των ουσιαστικών λόγων στους οποίους στηρίζεται η έκδοσή της, συνιστά προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη, ικανή να εμποδίσει την αμοιβαία αναγνώριση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργήσει η εν λόγω αναγνώριση υπέρ του κράτους μέλους αυτού.
- 57 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι εναπόκειται στα κράτη μέλη, βάσει ιδίως της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, να διασφαλίζουν, το καθένα στο έδαφός του, την εφαρμογή και την τήρηση του δικαίου της Ένωσης και να λαμβάνουν, προς τον σκοπό αυτό, κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο που δύναται να διασφαλίσει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή από τις πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 6ης Μαρτίου 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 58 Επομένως, λαμβανομένης υπόψη, ιδίως, της ουσιαστικής σημασίας της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισεως στο σύστημα που θεσπίζει η οδηγία 2014/41, εναπόκειται στο κράτος μέλος εκδόσεως να προβλέψει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η αρχή εκτελέσεως θα μπορεί λυσιτελώς να παράσχει την αρωγή της, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.
- 59 Επιπλέον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 43 της παρούσας αποφάσεως, η οδηγία 2014/41 στηρίζεται στην αρχή της εκτελέσεως των ευρωπαϊκών εντολών έρευνας. Το άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο στ', παρέχει τη δυνατότητα στις αρχές εκτελέσεως να παρεκκλίνουν από την αρχή αυτή, όλως εξαιρετικώς, μετά από εκτίμηση κατά περίπτωση, όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι να υποτεθεί ότι η εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας θα ήταν ασυμβίβαστη με τα θεμελιώδη δικαιώματα που εγγυάται, μεταξύ άλλων, ο Χάρτης. Εντούτοις, ελλείψει οποιουδήποτε μέσου ένδικης προστασίας εντός του κράτους εκδόσεως, η εφαρμογή της διατάξεως αυτής θα καθίστατο συστηματική. Μια τέτοια συνέπεια θα ήταν αντίθετη τόσο προς την όλη οικονομία της οδηγίας 2014/41 όσο και προς την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.
- 60 Ως εκ τούτου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 81 έως 84 των προτάσεών του, η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας για την οποία υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η εκτέλεσή της θα οδηγούσε σε παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη και της οποίας την εκτέλεση θα έπρεπε, επομένως, να αρνηθεί το κράτος μέλος εκτελέσεως σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1, στοιχείο στ', της οδηγίας αυτής δεν είναι συμβατή με τις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και της καλόπιστης συνεργασίας.
- 61 Όπως όμως απορρέει από την εξέταση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, η εκτέλεση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη, το σύννομο της οποίας δεν μπορεί

να ελεγχθεί στο πλαίσιο προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους εκδόσεως, μπορεί να συνεπάγεται προσβολή του δικαιώματος αποτελεσματικής προσφυγής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη.

- 62 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6 της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην έκδοση, από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη όταν η ρύθμιση του κράτους μέλους αυτού δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως μιας τέτοιας ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 63 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 14 της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις, σε συνδυασμό με το άρθρο 24, παράγραφος 7, της οδηγίας αυτής και το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας η οποία δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως ευρωπαϊκής εντολής έρευνας έχουσας ως αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη.
- 2) Το άρθρο 6 της οδηγίας 2014/41, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στην έκδοση, από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας με αντικείμενο τη διενέργεια έρευνας και κατασχέσεως καθώς και τη διοργάνωση εξετάσεως μάρτυρα με εικονοτηλεδιάσκεψη όταν η ρύθμιση του κράτους μέλους αυτού δεν προβλέπει κανένα μέσο ένδικης προστασίας κατά της εκδόσεως μιας τέτοιας ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

(υπογραφές)